

Ha csak a szakmámmal szolgálhattam volna embertársaimat, nem lett volna teljes az életem

Online interjú dr. Széman Péterrel, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület elnökével

A Nemzeti Művelődési Intézet székházavatásához kapcsolódóan riportfilmre készültünk, azonban a személyes találkozásnak a világot sújtó pandémia gátat szabott, így online interjú formájában kérdeztük dr. Széman Pétert, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület elnökét a Kárpát-medencei együttműködésekéről, a közös képzések tapasztalatairól, stratégiáról és a közművelődési szerepvállalásról.

Hévizi Róbert: *Melyek az első kulturális élményei, hogyan került kapcsolatba a kultúrával, a közösségi művelődéssel?*

dr. Széman Péter: Az irodalom, a zene (elsősorban éneklés, népdal és nóta) megismerését, a kultúra szeretetét, az olvasás izgalmát főként édesanyámtól kaptam. Még nem jártam iskolába, de már szinte betéve tudtam az *Egri csillagokat* és a *Toldit*, amit édesanyám esténként olvasott fel. Nagyon szerette a verseket, sokat ismert kívülről, ezeket mondta vagy olvasta fel nekem, és így ismertem meg – elsősorban

– Arany Jánost, Vörösmartyt, Tompa Mihályt, Tóth Árpádot, Áprily Lajost, és amint nőttem, Faludy Györgyöt, Reményik Sándort, Dsida Jenőt (ez utóbbi hat költő index alatt volt akkoriban). Az írók közül meg Jókait, Mikszáthot, Márait és Bánffy Miklóst (ők ketten szintén index alatt), és még folytathatnám a sort. Ráadásul szüleim mindenfélére „köteleztek”: színház-, opera- és filharmóniabérletem is volt.

A közösségi művelődést iskolásként, és rögtön utána egyetemi tanulmányaim alatt ismertem meg, elsősorban az akkori időkben (amíg a cenzúra be nem tiltotta) a kitűnő kolozsvári szabadegyetemi előadások alkalmával.

H. R.: *Az ön számára mit jelent a közösségi művelődés, a közösségi szerepvállalás? Milyen szerepet játszik az életében?*

dr. Sz. P.: Az értelmiségi feladata, hogy ott, ahol van, tegyen, cselekedjen a közösségért. Ez sokféle módon lehetséges, és mindenki igyekszik megtalálni a neki meg-



felelő formát. Számomra mindez a politikai szerepvállalás mellett elsősorban a különböző civil szervezetek létrehozásával, az ezekben való aktív részvétellel, a közösség szellemi szükségleteinek kiszolgálásával teljesedett ki. Ha csak a szakmámmal szolgálhattam volna embertársaimat, érzésem szerint nem lett volna teljes az életem. A közösségi szerepvállalás meghatározó rendeltetést kapott életemben, elősegítette szakmai és nem szakmai életutam kiteljesedését, számomra magát az életet jelentette.



Az EMKE tiszteletbeli elnökének, dr. Dávid Gyulának a testvére, dr. Dávid István orgonaművész átveszi a Magyarság Harangja testvérharangját Závogyán Magdolnától és Fekete Pétertől

H. R.: Ön szerint a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai tevékenysége mivel járul hozzá a Kárpát-medencei kulturális élet és közművelődés kiteljesedéséhez? A közművelődési hálózat szempontjából miért tartja fontosnak a szervezet szakmai feladatellátását?

dr. Sz. P.: A Nemzeti Művelődési Intézet, számomra, elsősorban mint metodológiai központ, közművelődési stratégiákat kidolgozó és azokat életbe léptető intézményként fontos. Ugyanakkor az egész Kárpát-medencében példaként szolgálhat és szolgál a közművelődés szakmai feladatai ellátásának mikéntjéhez, szakmai hálózat kialakításához, az állandó megújuláshoz, ahogyan keresi a küldetéséhez minél jobban találó utakat, formákat és megoldásokat. Egyszóval példával szolgál minden téren.

H. R.: Mi a véleménye a Nemzeti Művelődési Intézet munkájáról? A szakmai feladatai közül melyeket érzi meghatározónak, irányadónak? Mi áll önhez a legközelebb?

dr. Sz. P.: Mindjárt húsz éve lesz annak (2003), hogy a Nemzeti Művelődési Intézet a Kárpát-medencében, esetünkben Erdélyben akkreditált középszintű közművelődési szakemberképzésbe kezdett. Számomra a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai feladatai közül a közművelődési stratégiák kidolgozása mellett a közművelődési szakemberképzés lenne a legfontosabb.

Ez megtörtént a XXI. század elején, majd kisebb-nagyobb megszakításokkal folytatódott, míg aztán 2015-ben 19-en, 2018-ban 105-en, majd 2019-ben több mint 35-en részesültek célzott közművelődési szakemberképzésben, amelyet itt az EMKE szervezett, az előadókat meg a Nemzeti Művelődési Intézet biztosította.

H. R.: A közelmúltban készült el a Nemzeti Művelődési Intézet székháza Lakiteleken. Milyen gondolatok fogalmazódtak meg önben az épület kapcsán?

dr. Sz. P.: Amikor elkészül egy új létesítmény, mindenki elsősorban a külalakjára figyel, amely ebben az esetben igencsak látványos és tetszetős. De – amint az az emberek esetében is lenni szokott – nem a kinézet a legfontosabb tu-

lajdonság, és ez érvényes a Nemzeti Művelődési Intézet esetében is, amely intézet nem csak egy funkcionálisan jól használható székházat jelent, hanem új lehetőségeket nyújt a közművelődés számára. Itt egy helyen lehet majd emlékezni a letűnt korok közművelődési eseményeire, kutatni azokat, szakmai gyűjteményeket lehet kezelni, ugyanakkor felkeresni és kidolgozni az új lehetőségeket és az új utakat. Merem remélni, hogy az EMKE ebben a helyzetben is egyik fő partnere lesz a Nemzeti Művelődési Intézetnek.

H. R.: Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület tagja a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztalnak. Mióta és milyen lehetőségeket lát a kerekasztal munkájában?

dr. Sz. P.: Az EMKE egyik megalapítója és aktív szereplője a Kárpát-Medencei Közművelődési Kerekasztalnak. A határon túli magyar közösségek közművelődési tevékenységének intézményes háttere azután jöhetett létre, hogy a Kárpát-medencében, ma már utódállamokban élő magyarság szolgálatára létrejöttek a kisebbségi magyar művelődési intézetek. Együttműködésükből előbb egy intézeti hálózat, majd 2008 őszén a Kárpát-medencei Közművelődési



dr. Széman Péter beszéde a 2015-ös kolozvári Kultiválon



Csoportmunka a Nemzeti Művelődési Intézet egyik képzésén

Kerekasztal jöhetett létre. Az intézetek és az együttműködést formalizáló kerekasztal hosszú távon képesek megjeleníteni és szakmailag támogatni az egyes régiókban zajló közművelődési munkát, illetve képviselni a magyar közösségi művelődés egyetemes szempontjait is mint módszertani, kulturális szolgáltató központok, képzőhelyek, hasonló szemléletű és indíttatású szereplői a nemzeti kultúrát közvetítő intézményrendszernek.

Új lendületet és az együttműködési lehetőségek kiszélesedését jelentette a 2014-ben a KKK-nak a Nemzeti Művelődési Intézettel aláírt stratégiai megállapodása. Az együttműködés kiterjed a közművelődés számos területére, de talán az EMKE számára az egyik legfontosabb pontja az, hogy magába foglalja a hazai és határon túli közművelődési folyamatokkal összefüggő ismeretátadást, szakmai konferenciákat, képzéseket, valamint tájékoztatók közös szervezését, a megállapodó felek kölcsönös részvételét ezeken.

H. R.: *Mit gondol a közösségi művelődés társadalmi szerepéről, megítéléséről? Milyen helyzetben van most a közművelődés? Hogyan képzeli el a terület jövőjét?*

dr. Sz. P.: A közösségi művelődésnek a mi tájainkon (Kelet-Európában) mindig is nagy szerepe volt. Én talán szűkebb hazámról, Erdélyről beszélhetek elsősorban, ahol már több mint 150 éve létrejöttek a közművelődés nem állami szervezetei, hogy csak a legkiemelkedőbbeket, az Erdélyi Múzeum Egyesületet, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületet, vagy az Erdélyi Kárpát-Egyesületet említsem. A XX. században az erdélyi magyar közművelődést visszavetette az impériumváltás, majd a század közepén bekövetkezett első rendszerváltás, de nem tűnt el teljesen, búvópatakként mindig is jelen volt. A századvégi ismételt rendszerváltás újfent a felszínre hozta, és valamilyen transzilvanikumként a magyar hagyományok továbbörökítésében, a magyar kultúra terjesztésében a közművelődés járt elől, már csak azért is, mivel az állam hivatalos szervei – a magyar kultúra esetében – ezt nem tették meg. Eb-

ből a szempontból jónak tartható a mostani állapota, és szerintem továbbra is meghatározó szerepe lesz a kultúra, a kulturális szellemi termékeknek a közösséghez való eljuttatása szempontjából, ha eszközei és lehetőségei állandó változáson és megújuláson mennek is keresztül. A közművelődés jelenlegi formában való fenntarthatósága addig lesz lehetséges, amíg azt a fogyasztói – az erdélyi, Kárpát-medencei magyar emberek – igényelni fogják.

H. R.: *A XXI. századi rohanó világban mind a magánéletben, mind a gazdasági életben nehéz lépést tartani az állandó változásokkal. Kihívást jelent rugalmasan és gyorsan reagálni a folyamatos fejlődésre, tudatos életvezetésre kell tanítani az embereket. Hogyan csinálják ezt Kolozsváron, valamint Erdélyben?*

dr. Sz. P.: Mai nagyon gyorsan változó világunkban – amit a koronavírus-járvány is csak egy kissé lassított le – a változásokra nehéz rugalmas, gyors és főleg hatékony válaszokat adni. A közművelődés terén elsősorban mindig szükséges megkeresni azokat a pontokat, amelyeknek megértése gondot jelent az emberek, a közösségek számára. Ez nem mindig sikerül tökéletesen, mivel a sokféle polarizálódott világunkban nem lehet sémák szerint mindenkire szólítani. A közművelődést szegmenseire kell lebontsuk, és célzott közművelődési programokkal kell a kisebb közösségekhez szóljunk. Ezt próbálják megvalósítani – több-kevesebb sikerrel az erdélyi civil szervezetek, közöttük az elsősorban a szórványban nagyon sok helyen jelenlévő EMKE-fiókok is.

DR. SZÉMAN PÉTER Kolozsváron született, tudógyógyász szakorvos. Az orvosi hivatás gyakorlása mellett aktívan részt vett és vesz az erdélyi, részben a Kárpát-medencei civil életben, ennek újraindításában, kialakításában. Alapító tagja és elnöke a Báthory István Alapítványnak, alapító és elnökségi tagja a budapesti székhelyű Magyar Egészségügyi Társaságnak, újjáalakulása óta tagja az Erdélyi Múzeum Egyesületnek, ennek választmányi tagja is (szintúgy az Orvostudományi szakosztálynak), elnöke az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnek. Alapító tagja a Szilágyság Társaságnak, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Egyesületnek, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaságnak.